

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อาจกล่าวได้ว่า "จุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา คือ การสร้างสรรค์และจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อสถาบันอุดมศึกษาจะได้ใช้ความเป็นเลิศทางวิชาการพัฒนาบุคคล และให้บริการทางวิชาการเพื่อประโยชน์ของสังคม และมนุษยชาติ" (วิจิตร ศรีสอ้าน 2518 : 13)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย นับแต่เริ่มมีการจัดตั้งขึ้นก็มีความเกี่ยวพันโดยตรงกับการพัฒนาประเทศ ดังเห็นได้ว่าในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การจัดการศึกษาระดับนี้ก็นำไปเพื่อเตรียมบุคคลเข้ารับราชการในช่วงของการปรับปรุงประเทศให้เจริญทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ ยิ่งในสมัยปัจจุบันอันเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาระดับนี้ก็ยิ่งจะสำคัญมากขึ้นในการผลิตผู้มีความรู้และความชำนาญในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้กำเนิดขึ้นในสมัยแห่งการพัฒนา และความคิดของการกระจายโอกาสทางการศึกษา โดยการกระจายสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกสู่ภูมิภาค เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น เห็นได้จากวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่กำหนดไว้ในเบื้องต้นในปี พ.ศ.2508 ว่า เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การศึกษาระดับสูงของประชาชนในภูมิภาค การจัดตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ก็เพื่อสนองความต้องการช่างในงานอุตสาหกรรม และตั้งคณะแพทยศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแพทย์

เมื่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ตั้งมาได้เกือบจะถึงสองทศวรรษแล้ว ก็น่าจะได้พิจารณาบทบาทกันอย่างจริงจังว่า มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และบรรลุผลมากน้อยเพียงไร โดยเฉพาะในประเด็นหลักที่ว่าเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษา และสาขาวิชาที่เปิดสอนได้แก้ปัญหาให้แก่ภูมิภาคได้มากน้อยประการใด การเจริญเติบโตของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ปัจจุบันได้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและท้องถิ่นอย่างแท้จริง หรือเติบโตตามสภาพความพร้อมของมหาวิทยาลัยเท่านั้น การศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ซึ่งสัมพันธ์กับเป้าประสงค์จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง โดยอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

1. ความหมายของสถาบันอุดมศึกษา
2. ความเป็นมาของสถาบันอุดมศึกษา
3. ความมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษา
4. บทบาทและหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา
5. รูปแบบของสถาบันอุดมศึกษา
6. สถาบันกับเป้าประสงค์
7. ที่มาของเป้าประสงค์
8. ประโยชน์ของเป้าประสงค์
9. แนวคิดเกี่ยวกับเป้าประสงค์
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
11. พัฒนาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ความหมายของสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ เพราะเป็นแหล่งที่จะผลิตบุคลากรเข้าสู่สังคมเพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ ถ้าสถาบันมีประสิทธิภาพ ผลผลิตคือบัณฑิตก็มีคุณภาพ นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษายังเป็นที่รวมของวิทยาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังนั้นความก้าวหน้าของประเทศชาติจึงจำเป็นต้องอาศัยสถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนประกอบสำคัญด้วย ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า สถาบันอุดมศึกษา ไว้ดังนี้

วิจิตร ศรีสอาน (2518 : 7) กล่าวว่า "การจัดการอุดมศึกษาโดยทั่วไปแล้ว ถือว่าอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาระยะที่ 3 (Tertiary Education) คือ เป็นการศึกษาที่จัดหลังจากมัธยมศึกษา (Post Secondary Education) ซึ่งหมายถึงการจัดการศึกษาหลังจากมัธยมศึกษาไปแล้ว คือ ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี"

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2524 : 8) กล่าวว่า "เป็นการจัดการศึกษาให้แก่คนที่มิใช่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว"

ความเป็นมาของสถาบันอุดมศึกษา

วรารณ บวรศิริ (2525 : 71-74) ได้กล่าวถึงความเป็นมาและพัฒนาการการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยไว้ดังนี้ คือ

ช่วงระยะที่ 1 (พ.ศ.2459-2474) ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหา-

วิทยาลัย เป็นสถาบันแห่งแรกที่ได้จัดตั้ง ใน พ.ศ.2459 เพื่อผลิตคนเข้ารับราชการ ในระยะแรกมี 4 คณะ คือ คณะแพทยศาสตร์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์

ช่วงระยะที่ 2 (พ.ศ.2474-2484) ช่วงระยะเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2476 ก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง(พ.ศ.2495 เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) เปิดสอนเพื่อให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองและการปกครอง ในระยะแรกมี 4 สาขา คือ กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ และการทูต

ช่วงระยะที่ 3 (พ.ศ.2485-2501) รัฐบาลมีนโยบายจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานรัฐ และความต้องการกำลังคนในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ขึ้น ในปี พ.ศ.2486

ช่วงระยะที่ 4 (พ.ศ.2502-2513) เป็นช่วงระยะเวลาที่เน้นการขยายโอกาสทางการศึกษาออกไปสู่ส่วนภูมิภาค และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ใน พ.ศ.2502 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อรับผิดชอบในการวางแผนพัฒนา และมีการจัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติขึ้นเพื่อรับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ใน พ.ศ.2503 ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2505 จัดตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น และ พ.ศ.2508 จัดตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในปี พ.ศ.2509 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ก็ได้จัดตั้งขึ้นโดยเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาในคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะสถิติประยุกต์

ช่วงระยะที่ 5 (พ.ศ.2514-ปัจจุบัน) ได้มีการขยายโอกาสทางการศึกษามากขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงขึ้นในปี พ.ศ.2514 เป็นลักษณะมหาวิทยาลัยเปิด ให้โอกาสเข้าศึกษาโดยไม่ต้องสอบคัดเลือก ระยะแรกเปิดสอน 4 คณะ คือ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ต่อมาในปี พ.ศ.2517 เปิดเพิ่มอีก 3 คณะ คือ คณะรัฐศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ ต่อมา พ.ศ.2521 ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเปิดใช้สื่อการสอนทางไกล นอกจากนี้ได้มีการยกฐานะวิทยาลัยต่าง ๆ โดยในปี พ.ศ.2514 ได้จัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าขึ้น โดย

รวมเอาวิทยาลัยเทคนิค 3 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคนิคธนบุรี วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ และวิทยาลัยคมนาคมเข้าด้วยกัน พ.ศ.2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2518 วิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร และในปีนี้เช่นกันวิทยาลัยของกรมอาชีวศึกษา 28 แห่งรวมกันเป็นวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

ในด้านวิทยาลัยเอกชน ได้มีการขยายและจัดตั้งสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้น รัฐบาลนโยบายให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษานี้ในปัจจุบันจึงมีวิทยาลัยเอกชน 8 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน 4 แห่ง

ความมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษา

งานสิ่งใดก็ตาม ถ้าจะให้สำเร็จลุล่วงโดยไม่สิ้นเปลืองทั้งแรงงาน เวลา และทรัพย์สิน ก็จะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินการเกี่ยวกับการอุดมศึกษาก็เช่นกัน จำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทาง ได้มีผู้กำหนดความมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษาไว้หลายทัศนะ เช่น

คณะกรรมการอุดมศึกษาของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย 2518 : 158) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความงอกงามทางสติปัญญา ความเจริญทางความคิด อันนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ และความเจริญของมนุษยชาติ
2. เพื่อสร้างกำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูงเพื่อพัฒนาสังคม
3. เป็นแหล่งวิชาการที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนชนบท
4. ทะนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
5. พัฒนาให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมและจริยธรรมให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคลและสังคม

วิจิตร ศรีสอาด (2518 : 10-11) ได้กล่าวไว้ว่า ความมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษาเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและสภาพของสังคม แต่ความมุ่งหมายที่เป็นสากล ก็คือ

1. มุ่งบุกเบิก แสวงหา บำรุงรักษา และถ่ายทอดความรู้ เพื่อสร้างสรรค์จริยлог ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ บุกเบิกเพื่อไปค้นพบสิ่งที่ยังไม่พบ แสวงหาอาจจะ

แสวงหาสิ่งที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้ทันสมัยอยู่เสมอ บำรุงรักษาความรู้ที่ดีที่มีอยู่แล้ว และถ่ายทอดไปยังผู้ที่ไม่รู้

2. ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยถือว่าสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งวิทยา-
การขั้นสูงที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ของมนุษยชาติและสนองความต้องการของประเทศ
ชาติ

3. ทำนุบำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สถาบันการศึกษาชั้นอุดมศึกษาคือสถาบันทาง
วัฒนธรรมที่มีหน้าที่จะต้องทำนุบำรุงส่งเสริมให้ผู้ที่อยู่ในสถาบันได้เป็นผู้ที่มีวัฒนธรรมที่ถูกต้องเหมาะ
สม

ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (2517 : 52-54) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา
ควรเน้นความมุ่งหมายด้านความมีปัญญารอบรู้ คือจะกล่าวถึงทั้งทางโลกและทางธรรม และความรู้
ที่ทันเหตุการณ์ และนำหน้าเหตุการณ์

ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2521 : 16) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของมหาวิทยา-
ลัยไทยไว้ดังนี้

1. ฝึกฝนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ คือมีความรู้กว้างและมีคุณธรรมอย่างเพียงพอ
 2. ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและประยุกต์วิชาการนั้นเพื่อประโยชน์ของตน
และสังคมไทย
 3. ส่งเสริมพัฒนาสังคมไทย โดยเน้นอุปการณให้เกิดการประเมินผลการพัฒนาไปด้วย
ตัวสังคมเอง
 4. สนับสนุนและส่งเสริมวิชาชีพและอาชีพต่าง ๆ อย่างไม่จำกัดสาขา โดยการให้
ภาคทฤษฎีสอดคล้องกับภาคปฏิบัติมากที่สุด
 5. จะต้องเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่มวลชนอย่างมากที่สุดและกว้างขวางที่สุด
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2521 : 35-36) ได้กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของสถาบัน
นอกจากภารกิจหลัก 4 ประการ คือ สอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทะนุ
บำรุงศิลปวัฒนธรรมแล้ว จุดมุ่งหมายของสถาบันนั้นเป็นผลมาจากเจตนารมณ์ของการก่อตั้ง และ
มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคควรเน้นบทบาทเฉพาะในท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยตนเองตั้งอยู่ โดยเน้นการ
วิจัยเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นนั้น ๆ

บทบาทและหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา

ได้มีผู้เสนอความคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาไว้ดังนี้

เคอร์ (Kerr 1969 : 2-10) ได้วิเคราะห์แนวทางเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคม ซึ่งแยกได้เป็น 2 แนวทางกว้าง ๆ คือ

1. แนวกลับไปสู่ยุคทอง (Golden Age) เป็นกลุ่มที่ต้องการให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทเช่นอดีต โดยทำหน้าที่
 - 1.1 แสวงหาความรู้ใหม่และการวิจัยอย่างบริสุทธิ์
 - 1.2 แสวงหาความแหลมคมทางปัญญา
 - 1.3 รับใช้ชุมชนและใช้ทรัพยากรในชุมชน
2. แนวก้าวหน้า เป็นกลุ่มที่คิดว่าจุดมุ่งหมายและหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัย คือ การรู้จักประเมิน วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และการคัดค้านทั้งต่องบปัญหาในสังคม ทำหน้าที่
 - 2.1 วิพากษ์วิจารณ์และแก้ปัญหาสังคมโดยอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเป็นรายคน
 - 2.2 วิพากษ์วิจารณ์และแก้ปัญหาสังคมโดยทำเป็นกลุ่ม
 - 2.3 เป็นกลไกการปฏิวัติทางการเมือง

สลิปมันท์ เกตุทัต (2517 : 62-63) ได้สรุปหน้าที่สถาบัน โดยยึดความเป็นเลิศทางวิชาการ คือ

1. ให้การศึกษาวิชาชีพชั้นสูง เพื่อให้นักศึกษาได้ยึดประกอบสัมมาอาชีพ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ
2. ให้การศึกษาในด้านวิทยาการมูลฐาน คือ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ อันเป็นมรดกวัฒนธรรม ศิลปะ และวิทยาการ เพื่อให้นักศึกษาเป็นผู้รอบรู้กว้างขวาง
3. ให้มีการวิจัยเสาะแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้การค้นคว้า มุ่งให้นักศึกษาเป็นผู้มีความคิดวินิจฉัย สร้างสรรค์ และจินตนาการ
4. ถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมไปยังท้องถิ่นและประเทศ ปลูกฝังและถ่ายทอดความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักศึกษา

ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (2517 : 31-42) ได้เสนอเกี่ยวกับหน้าที่ของมหาวิทยาลัยไว้ดังนี้

1. สอนนิสิตนักศึกษาให้มีความรู้ในศิลปวิทยาการยอดเยี่ยม
2. วิจัยในศิลปวิทยาก้าวหน้าแตกฉานยิ่งขึ้น

3. อำนวยประโยชน์โดยตรงต่อสังคม

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย 2518 : 158) ได้เสนอภารกิจสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไว้ดังนี้ คือ

1. การสอน เพื่อผลิตบุคคลที่คู่สมกับตามความมุ่งหมายออกไปรับใช้สังคม
2. การวิจัยค้นคว้า เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการและการประยุกต์ผลงานวิจัยค้นคว้าเพื่อช่วยแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ

3. การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบต่าง ๆ

4. การดำเนินกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม เพื่อสร้างเสริมรสนิยมและค่านิยมทางสุนทรียภาพและจริยธรรมในหมู่นักศึกษาและประชาชน

เนห์รู (อ้างถึงใน ชัยนันท์ วรรณะภุติ และสวัสดิ์ บรรเทิงสุข 2523 : 17)

ได้กล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่สนับสนุนและส่งเสริมความเป็นมนุษย์ ความอดกลั้น ความมีเหตุผล ความก้าวหน้า การแสวงหาความคิดใหม่ และการแสวงหาความจริง มหาวิทยาลัยจะต้องสนับสนุนการก้าวไปข้างหน้าของมนุษยชาติ เพื่อได้มาซึ่งเป้าหมายซึ่งสูงยิ่งขึ้น ถ้ามหาวิทยาลัยได้ปฏิบัติภารกิจดังกล่าวนี้ก็จะยอมได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อชาติและเพื่อประชาชน

เบลส และเดวิดสัน (Blaise and Davidson 1971 : 28) ได้กล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยเป็นประชาคมทางวิชาการ และเป็นชุมชนทางปัญญาอันประกอบด้วยนักวิชาการแขนงต่าง ๆ ในแง่ส่วนตัวและส่วนรวม นักวิชาการในมหาวิทยาลัยย่อมมีสิทธิและหน้าที่ในอันที่จะช่วยเหลือสนับสนุนต่อการพิจารณาหาหนทางที่ที่เหมาะสมแห่งสังคมของตน

วิจิตร ศรีสอาน (2518 : 10-11) ได้กล่าวว่าสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่หลักอยู่ 4 ประการ คือ

1. การสอนวิชาการและวิชาชีพ เพื่อสนองความต้องการกำลังคนของสังคม
2. การวิจัยค้นคว้าเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. การบริการวิชาการแก่สังคม
4. การถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี

จากแนวคิดดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าบทบาทและหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษามี 4 ประการ คือ การสอนเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพที่พึงประสงค์สำหรับสังคม ชุมชน และประเทศชาติตลอดจน

มนุษยชาติ การวิจัย เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่หรือความรู้ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ การบริการวิชาการ คือการนำความรู้ที่มีอยู่ หรือค้นคว้ามาได้ นั้นเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์และสามารถแก้ปัญหาของสังคม และการทะนุบำรุงรักษาและถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและเสริมสร้างคุณค่าเชิงจริยธรรม

รูปแบบของสถาบันอุดมศึกษา

ในต่างประเทศมีรูปแบบการศึกษาที่แตกต่างกันอยู่ เช่น ประเทศอังกฤษแบ่งการศึกษา ระดับอุดมศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม (อนันต์ ศรีโสภณ 2522 : 14) คือ

1. กลุ่มมหาวิทยาลัย
2. กลุ่มวิทยาลัยครู หรือวิทยาลัยวิชาการศึกษา
3. กลุ่มสถาบันเทคโนโลยี

ประเทศอเมริกาแบ่งออกเป็น 6 ประเภท (ประกอบ กุปรัตน์ 2524 : 24) คือ

1. สถาบันเก่าแก่ที่มีชื่อเสียงมาเป็นเวลานานและมีคุณภาพสูง (Ivy league)
2. สถาบันประเภทมหาวิทยาลัยหลากหลาย (The multiversities)
3. สถาบันระดับมหาวิทยาลัยเอกชน หรือวิทยาลัยเอกชนขนาดใหญ่ (Private Colleges or Universities)
4. สถาบันประเภทมหาวิทยาลัยของรัฐ และวิทยาลัยของรัฐ (State Universities and Colleges)
5. วิทยาลัยขนาดเล็กของศาสนา (Religion sponsored schools)
6. ยูววิทยาลัย (Junior Colleges)

รูปแบบการอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 45)

1. มหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัยเอกชนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
2. วิทยาลัยวิชาชีพ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ
3. สถาบันวิชาชีพเฉพาะสังกัดกระทรวงและหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2522 : 8) ได้แบ่งสถาบันอุดมศึกษา ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. มหาวิทยาลัย

2. วิทยาลัยเอกชน
3. วิทยาลัยของรัฐ และสถาบันวิชาชีพเฉพาะของรัฐ
4. สถาบันวิชาชีพเฉพาะของเอกชน

สถาบันกับเป้าประสงค์

ประกอบ กุปรัตน์ (2527 : 37) กล่าวว่า "ในการบริหารองค์การไม่ว่าจะเป็นองค์การอะไรก็ตาม คำถามแรกที่จะต้องหาคำตอบก่อนอื่นก็คือ องค์การนั้นพยายามจะทำอะไรให้สำเร็จ นั่นคือเราต้องการเห็นผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (results) หรือผลที่ได้ออกมา (outcomes) เป็นอย่างไรบ้าง และเรามีมาตรการอะไรที่จะรู้ว่าเราได้ผลลัพธ์เหล่านั้นมาตามต้องการหรือไม่ คำถามเหล่านี้จึงนำไปสู่ความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับระบบเป้าประสงค์ (Goals Systems)"

โดยปกติแต่ละองค์การหรือสถาบันย่อมต้องกำหนดเป้าประสงค์ของตนไว้ก่อนดำเนินการ และ "การกำหนดเป้าประสงค์ที่ดีต้องดูสภาพประเภทของสถาบันตนเอง มีความสอดคล้องกับสภาพการของสถาบันและสภาพแวดล้อม และต้องมีการปรับระบบภายในเพื่อให้ดำเนินการตามเป้าประสงค์ด้วย (ประกอบ กุปรัตน์ 2527 : 73)

ที่มาของเป้าประสงค์

เป้าประสงค์อาจจะมีแหล่งที่มาได้หลายทางในสถาบันอุดมศึกษา ดังที่ เฮอร์โรว์ (Perrow 1961 : 854) ได้กล่าวว่า "เป้าประสงค์นั้นเป็นผลผลิตของอิทธิพลหลายอย่าง อิทธิพลเหล่านั้นบางที่ก็มั่นคง บางที่ก็เปลี่ยนแปลงไป ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดเป้าประสงค์ขององค์กร ได้แก่ ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรนั้น ๆ ประวัติความเป็นมาขององค์กร สิ่งแวดล้อม มาตรฐาน (Norms) และคุณธรรมขององค์กรอื่น ๆ มีสัมพันธ์กับโครงสร้างขององค์กร และพื้นที่ทางวัฒนธรรม ปรีชา แม่นมินทร์ (2526 : 65) ได้ชี้ให้เห็นการกำหนดเป้าหมายโดยผู้บริหารสูงสุดไว้อย่างชัดเจนว่า "อิทธิพลที่ท่านนี้ได้จัดทำนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย... ประกอบด้วยเป้าหมายและนโยบาย" นอกจากการกำหนดโดยผู้บริหารสูงสุดแล้ว ยังมีแนวทางอื่น ๆ อีกในการกำหนดเป้าประสงค์ ดังที่ ปีเตอร์สัน (Richard E. Peterson 1970 : 8-9) ได้เสนอไว้เป็นแนวทางดังนี้

1. โดยการใช้อำนาจหรือข้อบัญญัติ (By Fiat) โดยที่เป้าประสงค์กำหนดโดยตรง

จากอธิการบดี สภามหาวิทยาลัย ผู้บริหารหรือกลุ่มอาจารย์ การกำหนดเข้าประสงค์เช่นนี้จะไม่คำนึงถึงความเห็นพ้องของนักศึกษาและคณาจารย์หรือคนส่วนใหญ่ เพราะเห็นว่าคนส่วนใหญ่จะค่อย ๆ ยอมรับเข้าประสงค์เหล่านั้นเอง การกำหนดเข้าประสงค์ในลักษณะเช่นนี้ไม่ค่อยมีมากนัก

2. โดยคณะกรรมการ (By Committe) วิธีหานี้ได้แก่การจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อให้การศึกษาและพิจารณากำหนดเข้าประสงค์ของสถานศึกษา และเป็นวิธีการที่นิยมกันมากในวงวิชาการปัจจุบัน คณะกรรมการอาจเป็นคณะอาจารย์ล้วน ๆ หรือเป็นคณะบุคคลที่ประกอบด้วยอาจารย์ นักศึกษา และกรรมการมหาวิทยาลัยก็ได้ เข้าประสงค์ที่กำหนดโดยวิธีนี้จะตั้งอยู่บนรากฐานของเสียงส่วนใหญ่ของคณะบุคคลในสถานศึกษามากขึ้น

3. โดยการสำรวจ (By Survey) ในปัจจุบันนี้สถาบันทางวิชาการและที่ไม่ใช่วิชาการทั้งหลายนิยมใช้วิธีการสำรวจเพื่อจัดตั้งเข้าประสงค์สำหรับสถาบันของตนเอง การกระทำเช่นนี้จะช่วยให้คณะบุคคลหลายประเภทหลายระดับในสถาบันอุดมศึกษาได้มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นในการจัดตั้งเข้าประสงค์

ประโยชน์ของเข้าประสงค์

เอทซีโอนี่ (Amitai Etzionia 1964 : 5) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเข้าประสงค์ไว้ว่า "เข้าประสงค์ขององค์กรเป็นเครื่องชี้ความสามารถในอนาคตขององค์กร เป็นเครื่องชี้แนะการจัดกิจกรรม เป็นตัวกำหนดมาตรฐานเพื่อให้บุคลากรภายใน และภายนอกองค์กรสามารถวัดความสำเร็จ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินงานขององค์กร" และเข้าประสงค์นั้นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. เป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบาย
2. เป็นเครื่องชี้้นำในการตัดสินใจ
3. เป็นเครื่องชี้ในการวางแผนงาน
4. เป็นเครื่องชี้ในการวัดระบบข่าวสาร
5. ใช้ในการประเมินผลของสถาบันศึกษา
6. ใช้เป็นเครื่องตรวจสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน

(Richard E. Peterson 1971 : 14-16)

การที่จะทราบว่าเข้าประสงค์นั้นบรรลุถึงประโยชน์ที่ตั้งไว้ จำเป็นจะต้องมีการประเมิน เพราะถ้าไม่มีการประเมินผลกันแล้วองค์กรนั้นก็คงดำเนินไปอย่างไร้ประสิทธิภาพและประ-

สิทธิผล (ประกอบ คูปรัตน์ 2527 : 37)

แนวคิดเกี่ยวกับเป้าประสงค์

ริชแมน และ ฟาร์เมอร์ (Richman and Farmer อ้างถึงใน ประกอบ คูปรัตน์ 2527 : 5-7) มีความเห็นว่า

1. การศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านมานั้นมีแบ่งออกไปเป็นหลายแนวทางด้วยกัน
2. ควรจะให้ได้ผลในการดำเนินการนั้น ไม่จำเป็นต้องใช้งานวิจัยที่มีฐานอย่างแน่นหนาเพียงอย่างเดียว จากประสบการณ์ของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญที่ได้พูดคุย ติดตาม สังเกต ในการอุดมศึกษามานาน ๆ ก็สามารถให้ข้อมูลที่มีค่าได้
3. ประสบการณ์ตรงในการเข้าไปสังเกตสถาบันต่างประเภทกัน สิ่งเหล่านี้มีค่าในการนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมายของแต่ละสถาบันได้

การที่จะรู้ว่าเป้าหมายของแต่ละสถาบันคืออะไร มีการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายอย่างไร อาจรู้ได้จาก

1. การจัดสรรงบประมาณของสถาบันที่ผ่านมา ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต
2. เขาพยายามจะต่อสู้ให้ได้อะไรมา
3. เขาตระหนักถึงเรื่องอะไรมากที่สุด
4. ใช้เวลา ความตั้งใจ และพลังงานไปในเรื่องใดมากที่สุด
5. ใช้คณะกรรมการมากที่สุดในกิจการอะไร

สิ่งเหล่านี้อาจจะบอกได้ถึงทิศทางและเป้าหมายของสถาบันที่จะดำเนินต่อไป

เป้าหมายที่จำแนกไว้เพื่อการวิเคราะห์และกำหนดทิศทางของสถาบันอุดมศึกษา

เป้าหมายเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา

1. การศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า (Undergraduate education)
2. บัณฑิตศึกษา (Graduate education) จำแนกออกเป็นการศึกษาในเชิงวิชาการระดับสูง และเป็นการศึกษาในเชิงวิชาชีพ
3. การศึกษาภาคพิเศษและการศึกษาต่อเนื่อง (Part-time and continuing

education) หมายถึงโปรแกรมที่ให้ปริญญาหรือวุฒิปริญญาตรี และที่ไม่มีให้

4. งานวิจัย (Research) แบ่งออกเป็น งานวิจัยประยุกต์ งานวิจัยในเชิงทฤษฎี และงานวิจัยในเชิงปฏิบัติ

5. การกีฬา (Athletics) การสร้างทีมกีฬาที่ชนะ และสร้างชื่อเสียง

เป้าหมายเกี่ยวกับนักศึกษา

6. การพัฒนาในเชิงปัญญา (Intellectual development) เป็นการสร้างความรู้ให้แก่ผู้เรียนในลักษณะที่เขาจะเป็นคนใฝ่รู้ ทำความรู้ให้แก่ตนเองได้ในอนาคต

7. การให้ความเป็นนักวิชาการ การวิจัยแบบวิทยาศาสตร์ และความอุตสาหะในการสร้างสรรค์ (Student scholarship, scientific research, and creative endeavor) เป็นการฝึกนักศึกษาในวิธีการของนักวิชาการ มีการวิจัยค้นคว้าตามหลักวิทยาศาสตร์ และมีความอุตสาหะในการสร้างผลงานที่สร้างสรรค์

8. การมีงาน อาชีพ และสถานะ (Jobs, careers, and status)

9. การพัฒนาส่วนบุคคล (Individual personal development)

10. กิจกรรมและสิทธิเสรีภาพของนักศึกษา (Student activities and rights)

11. การอบรมบ่มนิสัยทางด้านวัฒนธรรมและศาสนา (Cultural and religious assimilation)

เป้าหมายเกี่ยวกับคณาจารย์

12. การปกป้องอาจารย์ (Protect the faculty) ในด้านเสรีภาพทางวิชาการ และสิทธิ ผลประโยชน์ และความมั่นคงในวิชาชีพ

13. การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณาจารย์ (Faculty governance)

14. ผลประโยชน์และอภิสิทธิ์ของอาจารย์ (Faculty benefits and privileges)

เป้าหมายเกี่ยวกับสถาบันและการบริหาร

15. การค้นหาความจริงธรรม (Seek truth)

16. การได้นักศึกษาที่มีศักยภาพ (Admit students of high potentials)

17. ความเสมอภาคในทางสังคม (Social egalitarianism) ;

18. นวัตกรรมทางการศึกษา (Innovation)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปี ค.ศ. 1967 แบลคริดจ์ (Baldrige 1971) ได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเป้า-
ประสงค์ของมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก ซึ่งได้ทำไว้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1959 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ
สำรวจครั้งนั้นเป็นอาจารย์จากคณะวิชาต่าง ๆ 659 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามจุดมุ่ง-
หมายของมหาวิทยาลัย โดยให้ผู้ตอบจัดอันดับเป้าประสงค์ที่สำคัญ 9 เป้าประสงค์ ผลการวิจัย
พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่จัดอันดับเป้าประสงค์เหล่านี้เอาไว้สูงระหว่าง 8.5 - 5.6 โดยไม่
สามารถระบุชี้ว่า จุดมุ่งหมายใดเป็นจุดเน้นของมหาวิทยาลัย จุดมุ่งหมายทั้ง 8 ข้อ เรียงลำดับ
ได้ดังนี้

1. การสอนในระดับบัณฑิตศึกษา
2. การสอนระดับปริญญาตรี
3. การวิจัย
4. การสร้างสภาพมหาวิทยาลัยให้ดึงดูดนักคิดนักวิชาการ
5. เสริมสร้างเกียรติคุณของมหาวิทยาลัย
6. สร้างบรรยากาศในเชิงวิชาการ
7. ทะนุบำรุงมรดกทางวัฒนธรรม
8. การประยุกต์ความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

ผู้ตอบมีความสนใจน้อยมาก ในด้านพัฒนาการของผู้เรียนทั้งทางด้านปัญญา และพัฒนา-
การส่วนบุคคล การเตรียมผู้เรียนเข้าสู่อาชีพ สนใจต่อการให้บริการแก่ชุมชนน้อย และไม่สนใจ
เลยต่อจุดมุ่งหมายด้านระบบบริหาร หรือระบบการปกครองของมหาวิทยาลัย

แบลคริดจ์ได้วิเคราะห์ต่อไปว่าที่เป็นดังนี้ เพราะเป็นผลมาจากการสร้างวัฒนธรรม
แยกย่อยในกลุ่มอาจารย์ มีการสร้างคุณค่าบางอย่างที่เป็นเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัยที่ไม่สอด-
คล้องกับความเป็นจริง เช่น มีการแบ่งแยกระหว่างงานสอนกับงานวิจัยออกจากกัน ในส่วนของ
งานสอนยังแยกย่อยเป็น สอนปริญญาตรี สอนบัณฑิตศึกษา เป็นวิชาชีพชั้นสูง การอาชีพ หรือศิลป-
ศาสตร์ ฯลฯ งานวิจัยที่แบ่งแยกย่อยเป็นงานวิจัยบริสุทธิ์ งานวิจัยประยุกต์และแบ่งต่อไปว่างาน
วิจัยนั้นเป็นประโยชน์ใช้สอย หรือเพื่อสร้างทฤษฎี ในด้านผู้เรียนก็มีการแบ่งเป็น เรียนเต็มเวลา
เรียนครึ่งเวลา หรือเรียนภาคสมทบ เป็นการเรียนแบบนับหน่วยกิตหรือไม่นับหน่วยกิต สภาพเช่นนี้
มีส่วนก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในมหาวิทยาลัย ทำให้ยากต่อการกำหนดเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัย

ได้ชัดเจน และความขัดแย้งจะรุนแรงยิ่งขึ้นเมื่อทรัพยากรมีจำกัด จำเป็นจะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง

กรอสส์และแกรมบสค์ (Gross and Grambsch 1970) ได้ทำการศึกษาความมุ่งหมายและกำลังทางวิชาการของมหาวิทยาลัย (University Goals and Academic Power) โดยศึกษาสภาพที่เป็นจริงในขณะนั้น และสภาพที่คาดหวังในอนาคตของมหาวิทยาลัย 68 แห่ง โดยแบบสอบถามมีเป้าประสงค์อยู่ 47 เป้าประสงค์ แบ่งออกเป็น

กลุ่มคำถามด้านผลผลิต (Outputs) 4 ด้านคือ

1. การเน้นการส่งออกของนักศึกษา
2. การใช้วิชาชีพในการประกอบอาชีพ
3. การวิจัย
4. การให้บริการโดยตรงต่อชุมชน

และเป้าประสงค์สนับสนุน 4 ด้านคือ

1. การปรับตัวของสถาบัน
2. การบริหาร
3. แรงจูงใจ
4. ตำแหน่งหน้าที่

ใน ค.ศ. 1964 พบว่า ความมุ่งหมายมีดังนี้

1. การปกป้องเสรีภาพทางวิชาการ
2. การปรับปรุงแผนการเรียนต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ
3. การฝึกอบรมนักศึกษาให้มีความเป็นนักวิชาการให้ป็นงานวิจัยหรือทั้ง 2 อย่าง
4. มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญในจุดมุ่งหมายด้านงานวิจัยให้มากกว่าที่เป็นอยู่

และพบว่าขนาดและสถานที่ตั้งมีส่วนสัมพันธ์ต่อเป้าประสงค์ ซึ่งข้อแตกต่างนั้นจะพบในสภาพความเป็นชนบท และสภาพความเป็นสถาบันในเมือง

กรอสส์และแกรมบสค์ ได้ทำการศึกษาซ้ำใน ค.ศ. 1971 พบว่าเป้าประสงค์โดยทั่วไปเมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 1964 มิได้มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก มีแนวโน้มถึงความเป็นไปได้มากขึ้นระหว่างเป้าประสงค์ที่เป็นอยู่และเป้าประสงค์ที่พึงประสงค์ และพบว่าเป้าประสงค์ระดับสูงเป็น

เป้าประสงค์ที่ค่อนข้างเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และความก้าวหน้าทางวิชาชีพของอาจารย์

ปีเตอร์สัน (Peterson 1973) ได้ศึกษาเป้าประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษารวมทั้งสิ้น 116 แห่ง ในรัฐแคลิฟอร์เนีย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม Institutional Goals Inventory ของสำนักทดสอบทางการศึกษา (Educational Testing Services) มีเป้าประสงค์หลัก 20 ข้อ ของสถาบันอุดมศึกษา ในจำนวนนี้ 7 ข้อ เป็นเป้าประสงค์เกี่ยวกับผลผลิต และอีก 7 ข้อเป็นเป้าประสงค์เกี่ยวกับกระบวนการการผลิต ใช้คำถามเกี่ยวกับเป้าประสงค์ 90 ข้อ แต่ละข้อมีคำตอบที่ใช้ข้อเลือก 5 ระดับในลักษณะของ Likert และแต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้ตอบ 2 ข้อคือ

1. ปัจจุบันเป้าประสงค์นั้นสำคัญมากน้อยเพียงใด
2. เป้าประสงค์นั้นควรมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด

ผลการวิจัยพบว่า มีความต้องการให้เน้นมากขึ้นในแง่

1. การพัฒนาส่วนบุคคลและทางวิชาการของนักศึกษา
2. ประสิทธิภาพและการทำงานที่คุ้มกับเงินลงทุนของคณาจารย์
3. การเตรียมอาชีพให้แก่ชุมชน

และควรเน้นให้น้อยลงในด้าน

1. เสรีภาพ หรือกิจกรรมการเมืองนอกมหาวิทยาลัย
2. การเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ในชั้นเรียนที่ขัดแย้งกับบุคคลหรือสังคมภายนอก
3. การผูกพันโดยนักพูดที่ก้าวร้าวและรุนแรง

ส่วนในด้านเสรีภาพของฝ่ายบริหารนั้น เขาเห็นว่าควรมีมากขึ้น

ในความแตกต่างกันระหว่างประชากรต่างกลุ่มนั้น ปรากฏดังนี้คือ

1. ในระบบมหาวิทยาลัยของรัฐ ในแคลิฟอร์เนียนั้นปกติพบว่าต้องการเน้น ในเรื่องการพัฒนาตามแต่บุคคล และการมีความริเริ่มทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลงมากกว่าคณาจารย์
2. นักศึกษากลุ่มวิทยาลัยของรัฐ (State College) และสถาบันเอกชนเน้นการเตรียมตัวเพื่อการอาชีพมากกว่ากลุ่มอาจารย์
3. นักศึกษาโดยทั่วไปพบว่า เน้นการบริหารหรือปกครองมหาวิทยาลัยแบบประชาธิปไตยมากกว่ากรรมการสภามหาวิทยาลัย

4. คณาจารย์เน้นในเรื่องของการประเมินประสิทธิภาพของอาจารย์น้อยกว่ากลุ่มกรรมการสภาของสถาบัน

ความเหมือนกันในทัศนะเกี่ยวกับเป้าประสงค์สถาบันพบว่าในกลุ่มของวิทยาลัยชุมชนหรือยูวิทยาลัย (Junior College) และวิทยาลัยเอกชนจะเหมือนกันระหว่างฝ่ายบริหารนักศึกษา และกรรมการสภาสถาบัน มากกว่าในกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐ (University of California) และวิทยาลัยของรัฐ (State college)

ที่สำคัญก็คือพบว่า สิ่งที่น่าเป็นห่วงอีกประการหนึ่งก็คือความเหมือนกัน หรือพยายามให้เหมือนกันของสถาบันต่าง ๆ (homogeneity) มักเป็นในกลุ่มวิทยาลัยของรัฐที่พยายามดิ้นตัวแข่งขันและผลักดันให้เหมือนมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องอันตราย เพราะในลักษณะสังคมที่หลากหลายมีความจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพแล้ว ควรจะต้องจัดรูปแบบสถาบันให้หลากหลายและมีโปรแกรมการศึกษาที่มีลักษณะพิเศษซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากกว่า

โคเฮินและมาร์ช (Cohen and March 1974) ทำการศึกษาโดยสอบถามความเห็นของอธิการบดีมหาวิทยาลัย 31 แห่ง แบบสอบถามขอให้อธิการบดีให้นามบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในฐานะอธิการบดีอย่างชัดเจนมา 1 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. มีคนให้รายชื่อแตกต่างกันถึง 23 ราย 3 รายได้รับการเอ่ยนามมากกว่า 1 ครั้ง คนสูงสุดได้ 15 ราย
2. แต่ละคนให้ทัศนะว่าระบบเป้าประสงค์ของสถาบันนั้น ๆ มิใช่ตัวบ่งชี้สำคัญถึงความสำเร็จของอธิการบดี
3. อธิการบดีที่ตอบแบบสอบถามจะเอ่ยชื่ออธิการบดีที่ประสบผลสำเร็จ โดยเอ่ยชื่ออธิการบดีที่ใหญ่กว่าและมีฐานะของวิทยาลัยร่ำรวยกว่าสถาบันของตน
4. แนวทางการเลือกคณบดีจะโน้มเอียงไปตามภูมิภาค และคณบดีโน้มเอียงในด้านสถาบันเอกชนที่มีชื่อเสียง

เกณฑ์ของสถาบันที่ประสบผลสำเร็จ และมีการเอ่ยถึงกันมากคือ

1. การมีมหาวิทยาลัยที่เทียบสงบ (ไม่มีการก่อการ)
2. มีการเติบโต
3. คณาจารย์มีคุณภาพ

4. โปรแกรมการศึกษา
5. ความเคารพจากคณาจารย์
6. ความเคารพจากชุมชน
7. ความเคารพจากนิสิตนักศึกษา
8. สถานะทางการเงิน
9. คุณภาพของนักศึกษา

มิลเลอร์ (Miller 1975) ได้ทำการศึกษาความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยบอลสเตท (Ball State University) จุดประสงค์เพื่อรวบรวม ประเมินและเปรียบเทียบทัศนะเกี่ยวกับความมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยตรง กลุ่มประชากรมี นักศึกษาระดับปริญญาตรี 30 คน หลังปริญญาตรี 30 คน อาจารย์ 40 คน และผู้บริหาร 14 คน ใช้แบบสอบถาม Institutional Goal Inventory ของสำนักทดสอบทางการศึกษา

พบว่า นักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารมีความเห็นไม่แตกต่างกันเกี่ยวกับความมุ่งหมายรวม 20 ประการของมหาวิทยาลัย

ความมุ่งหมายปลีกย่อยแตกต่างกันคือ ด้านผลผลิต นักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารมีความเห็นแตกต่างกัน 6 ประการ ใน 13 ประการ คือ ด้านความเป็นผู้ใฝ่รู้อยู่เสมอ ความเป็นผู้รู้จักพัฒนาตนเอง ความเป็นผู้ซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรม ความมีสมรรถภาพในวิชาชีพ ความพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป ความเป็นผู้สามารถปรับตัวให้เข้ากับชุมชนได้อย่างดี และด้านความสำนึกในความรับผิดชอบและการรับใช้ชุมชน ส่วนในด้านกระบวนการผลิตมีความเห็นแตกต่างกัน 3 ประการใน 7 ประการ ได้แก่ ความมีเสรีภาพ การปกครองแบบประชาธิปไตย และด้านการอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น

ฟาร์เบอร์ (Farber 1975) ได้ศึกษาความมุ่งหมายปัจจุบันและอนาคต (Real and Ideal Goals) ของสถาบันอุดมศึกษาที่มีหลักสูตร 2 ปีกับ 4 ปีในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ โดยศึกษาจากผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ขอบข่ายของจุดมุ่งหมายที่ศึกษา มี 8 ประการ คือ

1. ความเป็นผู้มีความรู้จริง
2. ความเป็นผู้ใฝ่รู้
3. ความเป็นผู้รู้จักพัฒนาตนเอง

4. ความเป็นผู้ซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรม
5. ความมีสมรรถภาพในวิชาชีพ
6. ความเป็นผู้สามารถปรับตัวให้เข้ากับชุมชนได้อย่างดี
7. ความมีสำนึกในความรับผิดชอบและรับใช้ชุมชน
8. ความมุ่งหมายด้านการปกครองแบบประชาธิปไตย

ผลการศึกษาพบว่า

1. ความมุ่งหมายในปัจจุบัน และอนาคตไม่สอดคล้องกันทั้งในกลุ่มสถาบันที่เปิดสอน 2 ปี และสถาบันที่เปิดสอน 4 ปี

2. การจัดลำดับความสำคัญของความมุ่งหมายมีดังนี้

ก. ในสถาบันที่เปิดสอน 4 ปี

ความมุ่งหมายปัจจุบัน เน้นความเป็นผู้รู้จริง ความเป็นผู้ใฝ่รู้ และความเป็นผู้รู้จักพัฒนาตนเอง

ความมุ่งหมายในอนาคต เน้นด้านความเป็นผู้รู้จักพัฒนาตนเอง การปกครองแบบประชาธิปไตย ความมีสมรรถภาพในวิชาชีพ

ข. ในสถาบันที่เปิดสอน 2 ปี

ความมุ่งหมายปัจจุบัน เน้นความมีสมรรถภาพในวิชาชีพ ความเป็นผู้สามารถในการปรับตัวให้เข้ากับชุมชน ความเป็นผู้รู้จริง

ความมุ่งหมายในอนาคต เน้นความเป็นผู้รู้จักพัฒนาตนเอง ความมีสมรรถภาพในวิชาชีพ และการมี การปกครองแบบประชาธิปไตย

สรุป เรื่องรอง (2527) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเป้าหมายและรูปแบบของวิทยาลัยครูกลุ่มภาคใต้ โดยทำการศึกษาจากเอกสาร สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญการฝึกหัดครูไทย จำนวน 10 คน และใช้แบบสอบถาม สอบถามอาจารย์และผู้บริหารในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคใต้ ซึ่งมีประชากรเป็นผู้บริหาร 192 คน เป็นอาจารย์ 153 คน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเอกสารและคำสัมภาษณ์ พบว่าปัจจุบันภาวะการฝึกหัดครูไทยได้เข้าสู่ภาวะวิกฤต เพราะผลผลิตมาก ความต้องการน้อย พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 ไม่เอื้ออำนวยต่อการขยายและเปลี่ยนแปลงและระบบโครงสร้างการบริหารก็เป็นผลสำเร็จที่ทำให้การฝึกหัดครูไม่ก้าวหน้าและพัฒนาไม่ได้ สรุปได้ว่าเห็นควรมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ

ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม พบว่า เป้าหมายวิทยาลัยครูกลุ่มภาคใต้ ลำดับค่าเฉลี่ยความสำคัญมากที่สุดในแต่ละด้านเป็นดังนี้ คือ

ด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับวุฒิมัธยมศึกษา ควรจัดถึงระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ด้านลักษณะงานวิจัย ควรวิจัยประยุกต์ความรู้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ

ด้านการให้บริการแก่ชุมชน ควรบริการแก่ครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา

ในด้านรูปแบบนั้น ลำดับความสำคัญมากที่สุดในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านสังกัดสถาบัน ควรสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

ด้านองค์การบริหารของสถาบัน ควรเป็นหน่วยงานที่มีระบบบริหารอิสระแบบรัฐวิสาหกิจ

ด้านสภาพของสถาบัน ควรให้วิทยาลัยครูกลุ่มภาคใต้รวมกันเป็นสภาหนึ่งสภา

ด้านความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ในท้องถิ่นควรร่วมมือกับมหาวิทยาลัยใน

ส่วนภูมิภาค

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารกับอาจารย์ อาจารย์ที่เรียนจบสาขาวิชาการศึกษากับที่ไม่ได้เรียนจบสาขาวิชาการศึกษา และอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน เกี่ยวกับเป้าหมายและรูปแบบของวิทยาลัยครูกลุ่มภาคใต้ ปรากฏว่าแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

พัฒนาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ชุดแรกได้สังเกตเห็นความจำเป็นของการที่จะให้มีมหาวิทยาลัยขึ้นในภาคใต้ ดังนั้นในวันที่ 29 มกราคม 2505 ได้มีการประชุมปรึกษาหารือเรื่องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในภาคใต้ขึ้นเป็นครั้งแรก ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

รองปลัดกระทรวงมหาดไทยฝ่ายพัฒนา

เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้แทนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้แทนจากสำนักงบประมาณ

ผู้แทนจากสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

ที่ประชุมมีความเห็นโดยสรุป ให้จัดตั้งเป็นวิทยาลัยศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ก่อน แล้วจึงขยายเป็นมหาวิทยาลัย มอบให้เลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้ร่างโครงการและแผนดำเนินงาน

ที่ประชุมกระทรวงมหาดไทย ให้ความเห็นชอบในแนวคิดนี้ ในคราวประชุมครั้งที่ 12/2505 เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2505

31 สิงหาคม 2505 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการชั้นพิจารณาจัดทำสถานที่ตั้งแผนดำเนินงาน และการติดต่อขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศในด้านอุปกรณ์การศึกษา วิชาการและอื่น ๆ

ผลการประชุมของอนุกรรมการ เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2505 เห็นว่า

1. ที่ตั้ง ควรใช้ที่บริเวณทุ่งนเรนทร์ ตำบลบ่อทอง อ.หนองจิก จ.ปัตตานี
2. มอบสำนักผังเมือง เป็นเจ้าของเรื่องดำเนินการวางแผนแบบแปลนแผนผัง
3. เปิดสอนด้านวิศวกรรมและเกษตรกรรมก่อน

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ชุดใหม่ เมื่อมกราคม 2507 โดยมีพันเอกถนัด คอมันตร์ เป็นประธาน ได้เสนอแนวคิดที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัย ซึ่งมีคณะวิชากระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะในบริเวณ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดปัตตานี

วันที่ 4 มิถุนายน 2508 ประธานคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ ได้เสนอหลักการเกี่ยวกับการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย

1. ศูนย์กลางของมหาวิทยาลัยภาคใต้ ควรตั้งอยู่ที่ ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ด้วยเหตุผลทางประวัติศาสตร์ การเมือง ความต้องการของประชากร และสภาพพื้นที่เหมาะสม
2. ยึดหลักการกระจายคณะวิชาออกไปในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อความพึงพอใจของประชาชน
3. ให้รัฐบาลสงวนที่ที่จะใช้ก่อสร้าง
4. ขอพระราชทานชื่อมหาวิทยาลัย

คณะรัฐมนตรีลงมติรับหลักการในการประชุมเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2508 อนุมัติให้แต่งตั้งคณะกรรมการก่อตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ขึ้น มีการเตรียมการรับนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2510 คณะกรรมการฯ จึงเสนอให้สภาการศึกษาแห่งชาติให้ความเห็นชอบ ตามข้อเสนอตั้งต่อไปนี้

หลักการและวัตถุประสงค์

การจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ มีหลักการที่จะกระจายคณะวิชาออกไปตั้งอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะในบริเวณ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีศูนย์กลางของมหาวิทยาลัย (main campus) อยู่ที่จังหวัดปัตตานี จะจัดตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ขึ้นเป็นคณะแรก กำหนดเปิดสอนในเดือนมิถุนายน 2510 และจะเปิดคณะแพทยศาสตร์เป็นคณะที่สอง ที่จังหวัดสงขลา ในปี 2513 คณะวิชาที่คาดว่าจะเปิดสอนต่อไป ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะพาณิชย์-ศาสตร์และการบัญชี และคณะอื่น ๆ การจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมการศึกษา และอำนวยความสะดวกในการหาที่ศึกษาระดับสูงของประชาชนในภูมิภาคส่วนนี้ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ การเลือกเปิดคณะวิชาวิศวกรรมศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ ในขั้นแรก เนื่องจากเล็งเห็นความจำเป็นและความต้องการนายช่างสำหรับงานอุตสาหกรรม ที่ จะทวีความสำคัญในภาคใต้ การจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์เป็นการแก้ปัญหาความขาดแคลนแพทย์ในส่วน ภูมิภาค และช่วยยกระดับมาตรฐานของโรงพยาบาลในภาคใต้

ผลการพิจารณา การกระจายคณะวิชาไปตามจังหวัดต่าง ๆ นั้น ไม่สามารถกระทำ ได้ด้วยสาเหตุความสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และความยุ่งยากในด้านวิชาการ จึงเสนอให้รวมคณะวิชาต่าง ๆ ไว้ในที่เดียวกัน และได้เสนอให้เปิดคณะวิชาวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ขึ้น เพื่อเป็น คณะพื้นฐานแล้วค่อยขยายออกไปเป็นคณะต่าง ๆ แต่เมื่อมีโครงการรับนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ก้อนุมัติและให้ฝากเรียนไว้ที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ไปพลางก่อน ด้วยสถานที่ที่ปัตตานียังไม่พร้อม

ต่อมาได้มีการเสนอขอจัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์ขึ้น และจากผลของคณะสำรวจพบว่า สภาพของปัตตานีไม่เหมาะสมที่จะจัดตั้งคณะวิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ จึงได้เสนอให้มีการย้ายส่วนนี้ไปสร้างที่เขตตำบลคอกหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

สถานที่เดิมที่รัฐสมิแล ได้มีการเสนอตั้งคณะศึกษาศาสตร์ขึ้น เพื่อประโยชน์ในการ ทะนุบำรุงการศึกษาของภาคใต้ และเพื่อเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม ในปีการศึกษา 2511 ก็เริ่มรับ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

ในปีการศึกษา 2512 ได้เริ่มรับนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ เป็นรุ่นแรกและในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2511 นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ได้ย้ายจากกรุงเทพฯมาเรียนที่จังหวัดปัตตานี ส่วน วิทยาเขตหาดใหญ่นั้นนักศึกษาได้ย้ายมาเรียน เมื่อปลายปี 2514

ช่วง พ.ศ. 2515-2519

เป็นช่วงของแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 3 ได้มีการจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการและคณะทรัพยากรธรรมชาติ ในวิทยาเขตภาคใหญ่ และจัดตั้งคณะมนุษยศาสตร์-และสังคมศาสตร์ ในวิทยาเขตปัตตานี ในโครงสร้างของการบริหาร มีการมอบอำนาจให้วิทยาเขตปัตตานีมากขึ้น เช่น การเบิกจ่ายเงินเพื่อความคล่องตัวทางการบริหารและในสมัยของนายแพทย์ สวัสดิ์ สกลไทย เป็นอธิการบดี (19 มกราคม 2516) ได้จัดทำนโยบายของมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรก ประกอบด้วย

- เป้าหมาย
1. การพัฒนาภาคใต้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 2. การอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขและเสมอภาคของประชาชน
- นโยบาย
1. จะพยายามให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นสมบัติของประเทศชาติ โดยเฉพาะประชาชนภาคใต้อย่างแท้จริง
 2. จะร่วมมือกับประชาชนภาคใต้ให้มากที่สุด โดย
 - ก. ให้ประชาชนภาคใต้แนะนำและร่วมมือในกิจการส่งเสริมมหาวิทยาลัยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
 - ข. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จะร่วมมือในการให้การศึกษาวิจัยและบริการแก่ประชาชนชาวใต้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
 3. จะทำการและร่วมมือในการผลิตกำลังคน เพื่อความต้องการโดยแท้จริงของประเทศชาติ เฉพาะอย่างยิ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาภาคใต้
 4. จะร่วมมือตามนโยบายของรัฐบาล
 5. จะพยายามอย่างที่สุดที่จะก่อให้เกิดความสามัคคีในประชาชน ข้าราชการ อาจารย์ และนักศึกษา
 6. จะพยายามอย่างที่สุดให้เกิดการประหยัดในการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการใช้พื้นที่ การเพิ่มนักศึกษา การเงิน และความสูญเปล่าของการศึกษา โดยจะใคร่ครวญและคำนึงถึงเศรษฐศาสตร์การศึกษาให้มากที่สุด
 7. จะส่งเสริมจริยธรรมในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น

ในสมัยอธิการบดีคนต่อมาได้มีการจัดให้มีที่ประชุมหัวหน้าภาควิชา การจัดตั้งสภาอาจารย์ และการเน้นหนักให้มหาวิทยาลัยเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น

ช่วง พ.ศ. 2520-2524

เป็นช่วงของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 มหาวิทยาลัยได้มีการปรับปรุงและขยายงาน ด้านต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งคณะเภสัชศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัยชั้นในวิทยาเขตหาดใหญ่ เปิดดำเนินงานตามโครงการวิทยาลัยชุมชนขึ้นที่จังหวัดภูเก็ต เตรียมการจัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์ ขยายโครงการส่งเสริมการศึกษาและฝึกอบรมภาคพิเศษ มีการแบ่งส่วนราชการสำนักงานอธิการบดี โดยประกอบด้วย 9 กอง อยู่วิทยาเขตหาดใหญ่ 7 กอง วิทยาเขตปัตตานี 2 กอง

มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อ 25 เมษายน พ.ศ. 2522 มีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ และได้มีการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 4 และดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาระยะที่ 5

ช่วง พ.ศ. 2525-2529

เป็นช่วงของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ เช่น คณะทันตแพทยศาสตร์ สำนักวิจัยและพัฒนา ศูนย์คอมพิวเตอร์ ภาควิชาธรณีวิทยา และภาควิชาวาริช- ศาสตร์ชั้นที่วิทยาเขตหาดใหญ่ และวิทยาเขตปัตตานีก็มีการจัดตั้ง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาปรัชญาและศาสนา และสำนัก- ส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 นี้เช่นกันที่วิทยาลัยชุมชน ภูเก็ตได้รับการจัดตั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ทางด้านสาขาวิชาก็ได้มีการเปิดสาขาวิชาใหม่ขึ้นถึง 35 สาขาวิชา แบ่งตามระดับได้ ดังนี้ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 5 สาขาวิชา ระดับปริญญาตรี 20 สาขาวิชา และระดับปริญญาโท 10 สาขาวิชา ได้มีการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 และดำเนินการจัดทำแผนพัฒนา การศึกษาระยะที่ 6

ช่วง พ.ศ. 2529-2534

ในช่วงของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 ได้มีการเสนอขอจัดตั้งหน่วยงานในระดับ
ภาควิชา จำนวน 11 โครงการ เช่น ภาควิชาโสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา ภาควิชาเวชศาสตร์-
ชุมชน ภาควิชาเทคโนโลยีและการอุตสาหกรรม ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ภาควิชาภาษา-
ตะวันออก ภาควิชาประวัติศาสตร์และศิลปะ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว นอกจากนี้ก็มี
ฝ่ายฝึกอบรม ฝ่ายโปรแกรมระบบของศูนย์คอมพิวเตอร์ สำนักวิทยบริการแห่งมหาวิทยาลัย-
สงขลานครินทร์ และศูนย์เครื่องมือวิทยาศาสตร์ ในด้านสาขาวิชาใหม่ก็ได้รับความเห็นชอบให้
เปิดสอนถึง 66 สาขาวิชา จำแนกเป็นระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 8 สาขาวิชา ระดับปริญญาตรี
22 สาขาวิชา ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต 2 สาขาวิชา ระดับประกาศนียบัตรเฉพาะทาง 3
สาขาวิชา ระดับปริญญาโท 20 สาขาวิชา ระดับปริญญาเอก (วุฒิปริญญาเฉพาะทางจากแพทยสภา)
6 สาขาวิชา และระดับหลังปริญญาเอก (ฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรค) 5 สาขาวิชา

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ประกอบด้วยคณะวิชา 12 คณะวิชา คือ คณะ-
วิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะทรัพยากรธรรมชาติและ
แพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย
ในวิทยาเขตหาดใหญ่ และมีคณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในวิทยาเขตปัตตานี นอกจากนี้ก็ประกอบด้วยวิทยาลัยชุมชนภูเก็ต
ศูนย์คอมพิวเตอร์ สำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง สำนักวิจัยและพัฒนา โครงการจัดตั้ง
ศูนย์การศึกษาเกี่ยวกับภาคใต้ และโครงการจัดตั้งวิทยาลัยอิสลามศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย